

Ett

Eftersom jag står i begrepp att lämna landet och det kan vara svårt att veta exakt när jag kommer tillbaka, tänker min sjuttio-sjuårige far göra sista middagen minnesvärd och laga någonting från mammas handskrivna receptsamling, någonting som mamma skulle ha kunnat laga vid ett liknande tillfälle.

– Jag tänkte, säger han, att vi skulle ha stekt, panerad kolja och så chokladsoppa med vispad grädde till efterrätt. Under tiden pappa försöker få någon ordning på det där med choklad-soppa hämtar jag Jósef på gruppboendet i den sjutton år gamla Saaben, han har redan stått klar länge på trottoaren och det syns att han är glad att se mig. Han har tagit på sig finkläder eftersom jag ska resa bort, sista skjortan som mamma köpte åt honom, lila med fjärilsmönster.

Medan pappa steker löken och fiskbitarna ligger klara på fatet med ströbröd, går jag ut i växthuset för att hämta rosensticklingarna som jag ska ta med mig. Pappa kommer efter med saxen för att klippa gräslök som han ska strö ovanpå fisken. Jósef följer tyst i pappas fotspår. Sedan han såg glasskärvorna efter februari-ovädret, då en massa rutor gick i kras, går han inte längre in i växthuset utan står i stället utanför i snödrivan och iakttar oss. Pappa och han har likadana västar, nötbruna med gula golfrutor.

– Din mor strödde alltid gräslök på koljan, säger pappa, och jag tar saxen och sträcker mig mot den ständigt gröna tuvan i växthuset ena hörn, klipper av ett knippe strån och räcker över det. Mammans växthus har bara mig som arvinge, vilket pappa påminner mig om med jämna mellanrum. Det handlar inte precis om någon omfattande odling, inga trehundra femtio tomatplantor eller femtio gurkplantor som går från mor till son, utan bara rosorna som egentligen klarar sig själva och inte behöver någon särskild skötsel, plus kanske tio tomatplantor som blivit kvar. Pappa ska vattna medan jag är borta.

– Jag har aldrig varit mycket för grönsaker, Lobbipojken, det var din mor som hade det intresset. Jag kan på sin höjd äta en tomat i veckan själv. Hur många tomater sa du att varje planta ger?

– Försök ge bort dem.

– Jag kan inte knacka på hos grannarna med tomater i tid och otid.

– Bogga, då?

Jag säger det trots att jag misstänker att mammans väninna sedan många årtionden har samma kostvanor som pappa.

– Du hade väl inte tänkt att jag skulle hälsa på Bogga en gång i veckan med tre kilo tomater? Hon skulle bara propsa på att jag stannade på middag. Jag anar vad han tänker säga härnäst.

– Jag hade velat bjuda tösen och barnet, fortsätter han, men jag tänkte att du möjligen skulle ha något emot det.

– Ja, det har jag något emot, vi är inte tillsammans och har aldrig varit det, tösen, som du kallar henne, och jag, trots att vi har ett barn ihop. Det var en olyckshändelse.

Jag har lagt alla papper på bordet och pappa bör ha fullt klart för sig att barnet är en frukt av ett ögonblicks oaktsamhet, mitt samröre med dess mor pågick i högst en kvarts natt, förmodligen mer en femtedels.

– Din mor hade inte haft något emot att bjuda barnet och mamman på avskedsmiddag. Varje gång pappa behöver lägga tyngd bakom något argument, drar han upp mamma ur graven som sakkunnig.

Jag känner mig lite märklig där jag står på scenen för själva koncipieringen, om man får uttrycka sig så, med min åldrige far bredvid mig och min utvecklingsstörde tvillingbror strax utanför glasrutan.

Pappa tror inte på tillfälligheter, i alla fall inte när det handlar om livets viktigaste händelser, födelse och död. Liv varken tänds eller slocknar bara av en slump, säger han. Han förstår inte att en koncipiering skulle kunna komma till stånd bara genom ett enda möte, att man kan råka ligga med en kvinna sådär utan vidare – lika lite som han begriper att död kan orsakas av vatten eller löst grus i en kurva – när man kan ta med så mycket annat i beräkningen, såsom siffror och statistik. Pappa tänker på ett annat sätt, världen hänger ihop genom siffror, de är skapelsens innersta kärna och man kan utläsa den djupaste sanning och skönhet ur exempelvis ett datum. Det jag kallar tillfällighet eller lyckträff, beroende på sammanhang, är för pappa en del i ett komplicerat system. Det går inte att tala om tillfälligheter när det rör sig om flera oväntade händelser i rad, säger han, kanske en men inte tre, inte tre i följd: mammas födelsedag, hans sondotters födelsedag och mammas dödsdatum, allt på samma datum, sjunde augusti. Självt förstår jag

inte pappas uträkningar, min erfarenhet är den att precis när man börjat räkna med något specifikt så händer något helt annat. Jag har inget emot en pensionerad elektrikers tidsfördriv, så länge hans uträkningar inte har något att göra med mitt slarv vad gäller användandet av preventivmedel.

– Det är väl inte så att du flyr ifrån någonting, Lobbi.

– Nej. Jag sa adjö till mor och dotter i går, tillägger jag.

Längre kommer han inte med mig, så han byter samtalsämne.

– Du vet inte om din mamma hade något recept på chokladsoppan i sina gömmor, jag har köpt vispgrädde.

– Nej, men vi kanske kan lista ut hur man gör tillsammans.

Två

När jag kommer in från växthuset har Jósef satt sig vid matbordet med händerna i knät, spikrak i ryggen med röd slips till den lila skjortan. Min bror intresserar sig för kläder och färger, och bär precis som pappa ofta slips. Pappa har två plattor på högsta värme, en under potatiskastrullen och en under stekpannan, han verkar inte ha full kontroll över matlagningen, kanske är han nervös för att jag ska resa bort. Jag ställer mig intill honom och håller olja i pannan.

– Din mamma använde alltid margarin, säger han.

Ingen av oss är någon mästare vid spisen, min roll i köket var huvudsakligen att få upp locket på rödbetorna och sätta konservöppnaren i ärtburken. Mamma lät mig förvisso diska och Jósef fick torka. Han ägnade sig otroligt länge åt varje tallrik, till slut tog jag ifrån honom handduken och såg till att vi blev klara.

– Med största sannolikhet kommer du inte att äta kolja på ett tag, Lobbipojken, säger pappa. Jag vill inte såra honom genom att berätta att efter fyra månaders fiskrensning på en fiskerbåt, är det mig totalt likgiltigt om jag någonsin äter en fiskstjärt igen.

Eftersom pappa vill vara snäll mot sina söner, överraskar han med en currysås.

– Jag har följt ett recept jag fick av Bogga, säger han.

Såsen har en påtagligt grön färg, ungefär som skälvande gräs efter en regnskur på våren. Jag frågar honom om färgen.

– Jag tog curry och grön karamellfärg, förklarar han.

Jag ser att han tagit fram en glasburk med rabarbersylt och ställt den invid min tallrik.

– Det är sista burken som finns kvar efter mamma, säger han och jag tittar på hans axlar där han står och rör i såskastrullen i sin brungulrutiga väst.

– Du tänker väl inte servera rabarbersylt till fisken?

– Nej, jag tänkte kanske du ville ha sylten med dig på resan.

Min bror Jósef sitter tyst och pappa pratar inte heller mycket vid matbordet, så på det hela taget säger vi ganska lite. Jag lägger upp mat åt min tvillingbror och delar potatisarna i halv-or. Han verkar inte tycka om den gröna såsen utan skrapar försiktigt av den från fisken och lägger den på sidan av tallriken. Jag betraktar min brunögde bror, som är kusligt lik en känd filmskådespelare, det är omöjligt att lista ut vad som rör sig i hans huvud. För att gottgöra hans snedsprång och behålla balansen vid matbordet, tar jag stora skedar av pappas sås. Det är ungefär då som jag för första gången känner av värken i magen.

Efter maten, medan jag diskar, poppar Jósef popcorn som han brukar när han kommer på besök över helgen. Han tar fram samma tjockbottnade gryta från grytskåpet, mäter upp exakt tre matskedar olja och håller försiktigt ur påsen tills de gula kornen täcker botten. Därefter sätter han locket på grytan och skruvar på värmen på högsta läge i fyra minuter. När det börjar sjuda i fettet sänker han värmen till tvåan. Han tar fram

glasskålen och saltkaret och går inte ifrån grytan igen förrän allt är klart.

Sedan tittar vi tre tillsammans på ett reportageprogram, min bror håller mig i handen i soffan, glasskålen står på bordet. En och en halv timme efter att min tvillingbror kommit på sitt helgbesök räcker han mig cd:n med låtarna, då är det dags att dansa.

Tre

Det är inte mycket jag tar med mig, och pappa förundras över hur liten packning jag har. Jag rullar in sticklingarna i blöta tidningar och stoppar försiktigt ner dem i ryggsäckens främre fack. Vi åker iväg i Saaben som pappa har haft så länge jag kan minnas, Jósef sitter tyst i baksätet. Pappa har baskern på sig när han ska på långresa, ut ur stan. Han kör långt under angiven maxhastighet, överskrider efter olyckan aldrig fyrtio kilometer i timmen. Han kör så sakta över de knaggliga lavafälten att jag kan fokusera på fåglarna. Likt ett melankoliskt crescendo sitter de så långt ögat kan se uppflugna på de mörklila lavatopparna i den strimmiga gryningen. Pappa är dessutom en ovan chaufför, det var oftast mamma som körde. Bakom oss är det lång kö och de andra bilisterna försöker hela tiden hitta luckor för att köra om. Det stör inte pappas koncentration på körningen. Jag är heller inte orolig för att missa flyget, för pappa är konsekvent alltid ute i god tid.

– Vill du att jag ska köra, pappa?

– Tack ska du ha, Addi, snällt att du frågar. Nu ska du bara njuta av utsikten i landet du ska lämna, med största sannolikhet kommer du inte att se så många lavafält den närmaste tiden.

Vi sitter båda tysta en liten stund medan jag njuter av utsik-

ten i landet jag ska lämna. Efteråt, när vi kört förbi avtagsvägen som leder ut till fyren, vill pappa ändå diskutera mina framtidsplaner en smula, vad jag tänker göra med mitt liv. Han är inte helt glad över mitt intresse för trädgårdsmästeri.

– Du får förlåta, Lobbi, att din gamle far frågar lite grann om dina framtidsplaner, det är inte av nyfikenhet eller illa menat.

– Det är okej.

– Har du bestämt dig för vad du vill läsa?

– Jag har tagit anställning som trädgårdsmästare.

– En ung man med ditt läshuvud.

– Börja inte nu igen, pappa.

– Jag tycker du slösar bort din talang, min pojke.

Det är svårt att förklara det här för pappa, trädgården och rosorna i växthuset var något mamma och jag hade gemensamt.

– Mamma hade förstått mig.

– Ja, din mor var på det hela taget positiv till det mesta du tog dig för, säger han. Men hon hade inte haft något emot att du hade börjat vid universitetet.

När vi flyttade till det nya området var det obevuxet, stora kala jordytor och klippor, omgivet av eroderade sandhedar. Överallt fanns nybyggen eller husgrunder, halvfylla av gult vatten. Långt senare kom det låga, glesa buskaget. Området var öppet ut mot havet, det blåste nästan jämt och ingenstans kunde man få lä i trädgårdarna, folk hade gett upp försöken att ha pensérabatter.

Mamma var den första som försökte plantera träd i området, och de första åren ansågs det excentriskt att ge sig på detta

omöjliga projekt. Medan andra nöjde sig med att få till en gräsmatta och på sin höjd en häck mellan tomterna för att kunna ligga och sola sig i brisen tre dagar per sommar, planterade hon gullregn, lönn, ask och blommande buskar i lä intill huset. Hon gav inte upp, trots att hon i realiteten satte de unga plantorna rätt ner i berget.

Andra sommaren byggde pappa växthuset på sydsidan av huset. Vi ställde först plantorna i växthuset och satte sedan ut dem i trädgården första eller andra veckan i juni när det inte längre var risk för nattfrost. Först tänkte vi bara låta dem stå ute under sommarmånaderna och sedan ta in dem i växthuset igen, men så kom en mild höst och vi förlängde utevistelsen med någon månad. Slutligen en vinter blev plantorna stående kvar under en två meter hög snödriva och i slutänden rotade sig allt i mammas trädgård, allt hon rörde vid växte. Lite i sänder förvandlades tomten till en sagoträdgård som väckte uppmärksamhet och förundran. Efter att mamma dog har grannfruarna ibland kommit och frågat mig om råd.

– Det krävs lite pyssel, men framför allt tid, så lät mammas odlarfilosofi i ett nötskal.

– Jag förnekar inte att mamma och du hade er egen värld som Jósef och jag inte var delaktiga i, kanske förstod vi den inte. På sistone har pappa börjat prata om Jósef och sig som en enhet, Jósef och jag, säger han.

Mamma kunde ibland få för sig att gå ut och arbeta i trädgården eller pyssla i växthuset mitt i den ljusa sommarnatten, det var som om hon inte behövde sova som vanliga människor, särskilt inte på somrarna.

När jag kom hem på nätterna efter att ha varit ute med vän-

ner, kunde hon hålla på i rabatten med sin röda hink och sina rosa trädgårdshandskar medan pappa sov i godan ro. Ingen annan var ute förstås och det var otroligt tyst. Mamma sa hej och tittade på mig med en blick som om hon satt inne med någon kunskap om mig som jag själv inte hade en aning om. Då satte jag mig hos henne i gräset någon halvtimme och drog för sällskaps skull upp lite symboliskt ogräs.

Jag hade kanske en halvdrucken ölflaska med mig, som jag stack ner i pensérabatten medan jag la mig ner med armbågen under huvudet och såg ulliga moln dra förbi. När jag ville vara ensam med mamma gick jag ut till henne i växthuset eller i trädgården, då kunde vi prata hon och jag. Ibland var hon lite frånvarande och om jag då frågade henne vad hon tänkte på svarade hon ja, ja, det låter bra det du säger. Och så log hon instämmande och uppmuntrande.

– Det är inte mycket framtid i trädgårdsarbete för en så framstående student.

– Jag vet inte om jag är en så framstående student precis.

– Även om du har en gammal far, Lobbi, så är han inte senil riktigt än. Det råkar vara så att jag har sparat dina betyg. Tolv år och bäst i klassen. Sexton år och bäst i hela årskullen. Student med toppbetyg i allt.

– Jag fattar inte att du har sparat allt det där. Det låg någonstans i en låda i förrådet. Släng det där skräpet, pappa.

– För sent, vännen, jag har lämnat in det till Thröstur i rambutiken, han håller på och ramar in alltihop åt mig.

– Du skämtar väl?

– Du funderar inte på att läsa vid universitetet?

– Nej, inte just nu.

- Botanik, till exempel?
- Nej.
- Biologi?
- Nej.
- Växtbiologi, då, eller genetisk växtbiologi med inriktning på bioteknik?

Pappa har läst på. Han håller båda händerna hårt knutna om ratten och tar inte blicken från vägen.

- Nej, jag är inte intresserad av att bli forskare eller universitetslärare.

Jag trivs bättre i mjuk jord, det är något helt annat att ta i levande växter, i ett laboratorium doftar det inte grönska efter ett regn. Det är svårt att i ord beskriva min och mammas värld för pappa. Jag intresserar mig för det som växer ur den bördiga jorden.

- Jag vill ändå att du ska veta att jag lagt upp en liten fond som du kan använda om du vill utbilda dig mer och börja på universitetet. Förutom arvet efter din mor, alltså. Jósef är nöjd som han har det, tillägger han. Jag ska förstås se till att han inte saknar något.

- Tack ska du ha.

Jag avstår från vidare diskussioner om trädgårdsodling med pappa. Jag kan heller inte säga till elektrikern att jag kanske inte riktigt vet vad jag vill, att det kan vara svårt att fatta definitiva beslut om saker och ting vid en bestämd tidpunkt i livet.

- Man kommer inte långt på sina drömmar, vännen, skulle pappa säga.

- Man måste följa sina drömmar, hade mamma sagt.

Och sedan skulle hon titta ut genom köksfönstret som om

hon spejade ut över sina ägor, inte som om det bara var några få meter bort till växthuset, eller ytterligare några meter bort till staketet, eller som om trädgården var en blomstrande hage och man inte såg bortanför staketet för de prunkande växterna och träden, utan som om hon halvt om halvt förväntade sig besök av långväga gäster. Sedan skulle hon hålla upp sviskon ur påsen i skålen, sätta den under vattenstrålen och blöta dem ordentligt.

– Det här är förstås bättre än att vara sjösjuk på en gammal skorv i flera månader i sträck, säger pappa till slut.

Fyra

Vi åker tysta vidare genom lavafälten. Jag har fortfarande avskedsmåltiden i magen och det känns som om illamåendet – som förmodligen orsakades av den gröna såsen – här mitt i lavafältet, inte långt från platsen där mamma voltade med bilen, håller på att övergå i en ihållande värk. Jag vet vilken kurva det var som bilen körde av i, där finns en liten gräsbevuxen sänka, jag tycker mig se platsen där mamma klipptes loss ur vraket mycket tydligt.

– Din mor skulle inte ha gått bort före mig, sexton år yngre som hon var, säger pappa när vi passerar platsen.

– Nej, hon borde inte ha gått bort före dig.

Mamma fick sådana där infall, att tidigt i ottan på sin födelsedag åka till någon hemlig favoritplats och plocka bär, och för att komma dit måste hon köra genom lavafältet. Sedan tänkte hon bjuda oss, sina pojkar, som hon kallade pappa, mig och Jósef, på våfflor med nyplockade blåbär och vispad grädde. Jag inser nu att det ofta måste ha varit svårt att inte ha något annat än karlar i huset, att inte ha någon dotter.

Jag tvekar länge innan jag närmar mig mamma i den voltade bilen i lavasänkan. Jag tar väldigt god tid på mig att ingående betrakta naturen. Likt en filmfotograf, som gör en svepande

tagning från en kran, panorerer jag långsamt över platsen innan jag närmar mig mamma, huvudrollsinnehavaren som allt kretsar kring. Det är den sjunde augusti och jag bestämmer att hösten har kommit tidigt. Därför ser jag mycket rött och flammande orange i naturen, jag ser framför mig en enda stor variation av rött vid olycksplatsen, det roströda blåbärsriset, den blodröda himlen, de rödvioletta löven på några buskar i närheten, den gyllene mossan.

Mamma själv hade på sig en vinröd kofta och det intorkade blodet syntes inte förrän pappa sköljde upp koftan i badkaret hemma. Genom att uppehålla mig vid de små detaljerna i scenografin, som när man först granskar fonden på en målning innan man kommer till själva motivet, skjuter jag upp mammas dödsögonblick och hushållar med tiden fram till det oundvikliga, till avskedsstunden.

Antingen är scenen den att mamma är kvar inne i bilvraket eller så har man just klippt loss henne och lagt henne på marken. Jag bestämmer att det finns en liten slät plätt i lavasänkan, som om man hade skurit bort två tuvor och sått nytt gräs i såren, där lägger de henne ytterst försiktigt. I tanken visar hon ibland livstecken, ibland är hon död. Pappa kör så långsamt att jag kan kolla trädet. Det står fortfarande kvar där jag planterade det, en dvärgtall, ett försök till skogsplantering mitt i den knaggliga lavan, ett ensamt träd i det sparsmakat beväxta stenlandskapet, på så vis håller jag platsen helig åt mamma.

- Fryser du? frågar pappa och drar upp värmen på max. Det är kokhett i bilen.

- Nej, jag fryser inte.

Däremot har jag ont i magen men det säger jag inte till pappa. Hans ängslighet är kvävande, mamma var ängslig på ett annat sätt, hon förstod mig.

– Jaha, Lobbipojken, då var vi snart framme, nu ser man flygplanen.

Samtidigt som vi närmar oss flygplatsen höjer sig ett svart täcke från bergstopparna, i nederkanten syns gryningsranden som en ljusblå slöja av rök, den horisontella februarisolen avslöjar smutsen på bilrutorna.

Min far och bror följer med mig in i avgångshallen.

Pappa räcker över ett inslaget paket när vi säger adjö.

– Packa upp det när du har landat, säger han. Då tänker du kanske på din gamle far innan du ska somna.

När jag säger adjö till pappa ger jag honom en hård kram, men inte lång, jag omfamnar honom snabbt och klappar honom på ryggen som en karl. Sedan gör jag likadant med Jósef, han ställer sig genast bredvid pappa igen och tar hans hand. Sedan drar pappa upp ett tjockt kuvert ur bakfickan och lämnar över det till mig.

– Jag gick till banken och tog ut lite pengar åt dig, man vet aldrig vad som kan hända i utlandet.

Jag tittar mig som hastigast en enda gång över axeln och ser min far och min tvillingbror gå hand i hand ut från flygplatsen, pappas plånbok sticker till hälften upp ur bakfickan.

Far och son har på sig likadana grå midjejackor som pappa nyss har köpt, det går inte att avgöra vem av dem som är bäst klädd. Jósef är min fullständiga motsats vad gäller utseendet, kort, brunögad och mörk i hyn, som om han precis kommit hem från en solsemester. Om det inte vore för klädernas färgsamman-

sättning, kunde min utvecklingsstörde bror varit pilot, så prydlig är han.

Jag beslutar mig för att lagra bilden av honom i den lila, fjärilsmönstrade skjortan i minnet. När gryningen övergått i fullt dagsljus är jag långt borta från allt brunt snöslask, jordens salt sitter på sin höjd kvar som en vit rand tvärs över skospetsarna.

Fem

I samma ögonblick som planet lämnar marken och lyfter från den frostrosa skaren, känner jag hur värken tydligt tilltar i magen. Jag lutar mig över min medpassagerare och tittar ut genom fönstergluggen för att få en sista blick av det spräckliga fjället som ligger där nedanför som en fettsprängd köttbit. Kvinnan är klädd i en gul, ribbstickad polotröja, hon lutar sig bakåt i sätet och delar generöst med sig av sitt fönster. Sedan ids jag inte längre jämföra hennes bröst med raden av vulkankratrar eller visa utsikten större entusiasm, trots att jag borde känna mig lättad så hindrar mig värken i magen från att helt och fullt njuta av den frihet som ligger inbegripen i att befinna sig ovanför allt som är nedanför.

Jag anar mer än ser hur det flyter samman i ett gyttor: den svarta lavan, de gula gräsryggarna, de mjölkvita älvarna, kargheten, myrarna, de vissnade lupinfälten och bortom det ändlöst med sten. Och vad är mer ogästvänligt än sten? Inte kan en ros gro mitt bland knaggliga stenar? Det här är säkert ett jättevackert land, men även om det är mycket jag tycker om här, både platser och människor, passar det bäst på frimärken.

Jag sträcker mig efter ryggsäcken strax efter att vi lyft för att kontrollera hur rosensticklingarna klarar sig på tiotusen meters

höjd. De är inlindade i genomfuktat tidningspapper och jag rättar till det våta omslaget kring de gröna stänglarna. Det säger förstås något om mitt fysiska tillstånd, och visar för den delen också hur lömsk slumpen kan vara, att jag ovetandes har valt sidorna med nekrologer. I det ögonblick jag tar avsked av det jordiska är det inte onaturligt att jag skulle tänka på döden. Jag är en tjugotvå år gammal man och bör väl några gånger om dagen försjunka i grubblerier över döden. På andra plats kommer kroppen, både min egen och andras, och på tredje plats rosor och andra växter, men det kan förstås växla lite från dag till dag vilken ordningen blir. Jag packar ner sticklingarna igen och lutar mig tillbaka i sätet bredvid kvinnan.

Förutom värken, som är på väg att övergå i skärande smärta, känner jag ett tilltagande illamående, jag håller mig om magen och böjer mig framåt. Motorljudet påminner mig om fiskebåten, och illamåendet om hur jag under fyra månader fick kämpa mot den ständiga sjösjukan. Det behövdes ingen sjögång alls, i samma ögonblick som jag steg ombord på båten blev magen orolig och jag förlorade alla referenspunkter. När ståldäcket började skaka allt häftigare och båten taktfast krängde mot kajen, trängde kallsvetten fram i pannan och när vi kastade loss hade jag redan kräkt en gång. När jag inte kunde sova på grund av sjösjukan gick jag upp på däck och tittade ut i dimman, horisonten böljade upp och ner medan jag försökte hålla balansen. Efter nio vändor var jag världens blekaste man, till och med ögonen var simmigt blå.

– Det är inget vidare att vara rödhårig, sa den mest erfarne, de drabbas värst av sjösjukan.

– Och kommer sällan tillbaka, sa en annan.